

מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

נה.

עין משפט נר מצוה

יא א מ"י פ"ו מהלכות
בנימין הלכה ג'
ג ב"מ פ"ט מהל' נדרים
ה' א ה"ג נ"ט פ"ט ע"ד
ז פ"ט פ"ו ט"ז
יב ג מ"י פ"ג מהל' טומאה
ממ הלכה יד'
יג ד מ"י פ"ט מהלכות
נדרים הלכה י"ט ט"ז
יד ע"ג י"ד פ"ט ר"ח ספק
ממ:

רבינו גרשום

רועה גבי הוא הבאמצע
שלטא עיניה ט"ז מיל
להכא וט"ו מיל להכא
ומצטרפי דקריין ביה מונה
דמצי חזי להכא ולהכא:
צ"ח צ"ח עומת בין כפר
תננה וכפר עותני ובין
שלשון לא חזי אלא לי"ב
מיל: תיובתא דרב דאמר
חמש בעינן באמצע כי הכי
דליחוי לאצטרף להכא
להכא: תרגומא שמואל
כ"ו: ואחר באמצע דהתיא
חזי חזי לאצטרף הכא
הכא: אפילו רועה ואפילו
כ"ו: כלומר לא תימא רכי
הוי בהמה באמצע מצטרף
אפילו רועה או כליו קאי
באמצע מצטרף דהא מצי
חזי הכא והכא. וכליו רכי
צ"ח צ"ח עומת בין כפר
באמצע שלטא עיניה הכא
והכא: כלבא דרועה. קאי
באמצע מי מצרף אי לא:
כיון דקרי ליה לבלבא
אתי לגביה ולא מצטרף
רועה למיל לגביה לאתווי
דלא אולת התם לאמצע
ולא שליט עיניה להכא
והכא לא מצרף או דלמא
אפילו רועה ואפילו רכי
ג"כ דאמר ר' יוחנן דקאי
להני: אבלטאות. כרכים
גדולים: דמקום שיש שם
גשר דמי. דאין שם מים
ביניהם ומצו למיזל הני
להני ולא מצטרף: עשאו
גבול בפני עצמו. ומפסיק
הכי נמי דאם יש לו בהמות
גבולות: ש"ב שבטין דלא
מצטרפי: כולה א"י גבול
אחר היא. ומצטרפי: אי
הכי ירדן נמי. ומ"ה היא ולא
פסיק: בשלמא לר' חייא
דאמר משום דירדן אקרי
גבול היינו דקתי ירדן
מפסיק אלא לר' אמי דאמר
משום דלא מקריבן הוא
ליחי כל נהר סתם מפסיק:
אלימא לנדר. שלא ישתה
מן הירדן: וכל הכא
דקרו ליה ירדן. בין למטה
בין למעלה ליתסר: אלא
למעשה בהמה. להפסיק
דלא מפסיק אלא דמבית
יריחו ולמטה: וזכרותיה.
עיקרו של ירדן משמש
גבול היינו ממערת פמיים:
מטמא ברביעית. כדניו של
דס המת: דברותא דמיא.
עיקרו של כל מימות
של עולם פרת ממנו
יוצאן: ושילשה נהרות.
גבול פישון חקל: למטה
היה. כלומר לכל מימות
יוצאן ממנו: והא איכא

אמר קרא י' יגבול אותו לפאת קדמה. בגבול בנימין כתיב בס' יהושע (י"ח) ולא כמו שכתוב בספרים י"ז: **שאני** התם דאמר קרא זאת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב. צ"ל ואלה מסעי כתיב האי קרא וקראי של י"ח מעלה ותאר הגבול ועלה הגבול כתיב בספר יהושע (ט"ז) כל חילוק כל שצט וצטו ואשמועינן האי קרא דאלה מסעי דכל גבול ארץ ישראל אחד ולא כמו שפי' הקונטרס דלאחר שמנאן עשאה ארץ אחת למשמע דשנייה כמזכיר במקום אחד ואינו כן להאי כתיב בצוריתא והאי כתיב בצנזלים: **מעבר** ירדן ירחו קדמה מזרחה י"ח כתיב מה ירחו ארץ ב'ו' ואל"ת אי מירדן יריחו קדמיה דליתקוש זה כתיב בצנזלים מקומות וי"ל דוקא מיימי האי קרא דכתיב באלה מסעי לאחר שמה תחומי ארץ ישראל וכתיב (ט"ז) וי"ו משה וגו' עד שני מעבר ירדן ותלי המטה לקחו נתלם מעבר ירדן ירחו קדמה מזרחה דמשמע דירדן הוה מעיקר ארץ ישראל ולא בכלל גבול שני המטות כמו שריחו י"ח לאו בכלל גבול: **ארץ** ירדן **אלא** מבית ירחו ולמטה. פירש בקונטרס אכל מה דמשך למעלה מיריחו לאו ירדן הוא דנטל חשיבותיה שמתערב צימיה גדולים וקשה לפירושו דלס למעלה בטל חשיבותו לפי שמתערב ח"כ למטה נמי שרי כפר נתערב צימיה למעלה וי"ל א"ע"פ שלמטה יורא למעלה צימיה יכול להיות שלמטה יורא מן (ט"ז) המים והולך בלא תערובת דקדאמר בסמוך שיהלך צימיה של לגבולותיה סביב כולה ארץ ישראל גבול אחד היא אי הכי ירדן נמי ארץ ולא ירדן בשלמא לר' חייא בר אבא היינו דקתני ירדן אלא לרבי אמי ליתנינהו לכולהו נהרות (ט"ז) קשיא (ט"ז) (לימא) כתנאי (ט"ז) כי אתם עוברים את הירדן ארצה כנען ארצה ארץ כנען ולא הירדן ארץ כנען דברי ר' יהודה בן בתירה ר' שמעון בן יוחי אומר הרי הוא אומר (ט"ז) מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה מה ירחו ארץ כנען אף ירדן ארץ כנען (ט"ז) אמר רבב"ח א"ר יוחנן אין ירדן אלא מבית ירחו ולמטה למאי הלכתא אילימא לנדר (ט"ז) הלך אחר לשון בני אדם וכל היכא דקרו ליה ירדן איתסר ליה אלא למעשר בהמה תניא נמי הכי (ט"ז) ירדן יוצא ממערת פמיים ומהלך בימה של סיבבי ובימה של טבריא ובימה של סדום והולך ונופל לים הגדול ואין ירדן אלא מבית ירחו ולמטה א"ר חייא בר אבא א"ר (ט"ז) יוחנן למה נקרא שמו ירדן שירדן א"ל ר' אבא לרב אשי אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה (ט"ז) ויקראו לו ללשם דן בשם דן אביהם (ט"ז) וא"ר יצחק לשם זו פמיים ותניא (ט"ז) יוצא ירדן ממערת פמיים אמר רב כהנא זכרותיה דירדנא (ט"ז) ממערת פמיים היכא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיים איתסר ליה כבוליה ירדנא זכרותא דמיא כבדא כדכרי יצחק דאמר רבי יצחק יכבד שנימוח מטמא ברביעית זכרותא דמיא פרת דאמר רב יהודה אמר רב דהנדר ממימי פרת אסור ברביעית פרת דמיא פרת דאמר רב יהודה אמר רב לא שתינא ממימי פרת מי פרת הוא דלא שתינא הא מנהרא אחרינא שתינא אלא דאמר לא שתינא ממים דלתו מפרת דאמר רב יהודה אמר רב כל הנהרות למטה משלש נהרות וג' נהרות למטה מפרת והאיכא עינתא

מכפר עותני לכפר חנניה שנים ושליש מילין וליפורי מנרפתן באמצע: **תרגמה שמואל** אלינא דרב. דהא דקתני אחת באמצע לאו ארישא קאי דליירי בחמש אלא כגון שיש לו תשע מכאן וט' מכאן כו' (ושמואל) דלא בעי דמיהו אמצעית חזיא ליריף המנין אפילו רועה יש לו דירה באמצע ואין לו שום בהמה (ט"ז) לנרפן: **ואפילו** כליו של רועה. מונחין באותו כפר מנרפן הואיל וסופו דרועה למזיל התם ומשקליה וקרינן ציה מונה: דקרי ליה **ואסי**. ולא מיצטרף רועה מיזל התם ולא קרינא ציה מונה: דלא **מיקרבן**. שאין יכולין לילך זו אל זו לא הבהמות ולא י"ח רועה: **אנטינאות**. קונטרס"ש שני אפרכיות ובמלכות אחת: **נמר ונמורי**. שני אנטילאות אין מנרפן א"ע"ג. דמנומיות זו לזו כמיל אחד: **כמקום שיש שם גשר דמי**. דהא אין שם נהר וקתני דחזיה לארץ **וא"י** (אן אפילו) כולן עומדות בתוך מיל אלא שזו בלתי וזו צ"ל אן מנרפין: **והירדן יגבול אפסו**. בספר יהושע (י"ח) בגבול י"ח אחד מן השבטים: **אלא מעשה**. כל י"ח דכתיב בנתלם השבטים ותאר הגבול ה"כ דכל שצט וצטב גבול כפי ענמו ואם יש לו שנתלם שצט זה ובנתלם שצט זה (ובנתלם שצט זה) אין מנרפין ואפילו בתוך ששה עשר מיל א"י אמאי נקט מונה לארץ וארץ: **ואם סהיה** לנס וגו'. לאחר שמנאן כולן י"ח עשאה ארץ אחת: **ארץ**. כתיב בקרא זאת ואת תהיה לנס הארץ (ט"ז) וגבולותיה דארץ חשיב חד ולא גבולות ירדן: **לר' אמי**. דלמנר משום דמירחקו לימני י"ח כל הנהרות מפסיקין: (ט"ז) **לימא** כסנאי. אי ירדן חשבו ארץ כנען ולא פסיק אי לא: **ממים ירחו ולמטה**. אכל כל מה דמשך למעלה מיריחו לא ירדן הוא דנטל חשיבותו שמתערב צימיה גדולים: **לנדר**. דהנדר מן הירדן יהא מותר לשמות מיריחו ולמעלה: **מדן**. שם מקום: **אסון**. מדוקיא דשמא ירדן מתניתו לה: **ממערת פמיים**. אלמא מדן אחי: **זכרותיה דירדנא**. עיקרו של ירדן: **זכרותא דמיא**. עיקר הסם הוי כנר: **מטמא**. באלה: **נרביעית**. צמורת דס המת: **לא שתינא ממימי פרת**. מים הקראים פרת קאמר והלך אחר לשון בני"ה דלרס הנדר אין דעתו אלא אחר שם שהוא רגיל לקרות לאותו מקום: **כל הנהרות**. שצטולס למטה י"ח חוץ מג' נהרות חקל ופישון וגישון שכל הנהרות שצטולס באים י"ח משם: עינתא

תורה אור השלם

1. והירדן יגבול ארץ לפאת קדמה זאת נחלת בני גיטין לגבולותיה
2. ותאר הגבול וקטב לפאת י"ח נגבה מן הירדן אשר על פני בית חרון נגבה וקטב וצאתיו אל קרית בעל היא קרית יקרים עיר בני יהודה זאת פאת י"ח: יהושע י"ח י"ד
3. וירד הגבול והירדנה וקטב וצאתיו י"ח המלח ואת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב:
4. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען:
5. שני משותף חוץ המטה לקחו נתלם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה:
6. ויצא גבול בני דן מיהם וירעלו בני דן ויקחמו עם לשם ולירדן אותה ויהו אותה לפי ירדן ויקראו אותה וישבו בה ויקראו ללשם דן בשם דן אביהם: יהושע י"ט מז

הגהות הב"ח

(א) גבולות למיניהם נלמחו נחמה ור"ל חייא בר אבא נמי לימא כמנא כ"ל ותיבת קשיא ממקין: (ב) שם אף ירדן ארץ כנען קשיא אמר רבה:

לעני רש"י

קונטרס"ש. חבלי ארץ.

מוסף רש"י

לשם. עיר שכינה בני דן זו, פמיים. שששם ירדן וי"ח, כדלמנר מן ירדן יולא ממערת פמיים (מגילה א').

שיטה מקובצת

(א) למיזל לאתווי: (ב) ונתניא ירדן יוצא: (ג) דירדנא מפרת ארץ מ' נמקח: (ד) בהמה מצטרפי הס"ד: (ה) ולא הורעה הס"ד: (ו) כבולו בנימין ור"ל תיבות אחד מן השבטים נמקח: (ז) כל היכא דכתיב כו' הגבול ועלה הגבול ה"ע: (ח) אין עשאו ארץ: (ט) חקל לגבולות: דאין כו' ולא גבול ירדן: (י) ליתני כמנאי: (יא) למטה משלשה תיבת חוץ נמקח: (יב) באים מיהם הס"ד: (יג) קרא והירדן יגבול: (יד) ספרים לפאת י"ח: (טו) של ועלה הגבול ותאר וכו' ואת מ' נמקח: (טז) יהושע על חילוק גבול כל שבט: (יז) תיבת כתיב נמקח: (יח) שירחו אינה (לא) כבלל: (יט) הקונטרס דמי' תיבת דהמ"ל נמקח: (כ) חייב פרישת בנימין: (כא) כתיב ויהי להם: (כב) הים ס"א הלשון: (כג) קרו ירדן ארץ מ' נמקח:

יש המלל	ירדן	שצט בנימין	שצט יוסף

אורך א"י ממזרח למערב ויס המלל היה עומד ליהודה בכל מזרחו ובמקום שהיה כלה הירדן ונופל לתוכו שם כלה מזרחו של יהודה לנד לפון דכתיב צ"ח צ"ח עומת בין כפר תננה וכפר עותני ובין שלשון לא חזי אלא לי"ב מיל: תיובתא דרב דאמר חמש בעינן באמצע כי הכי דליחוי לאצטרף להכא ולהכא: תרגומא שמואל כ"ו: ואחר באמצע דהתיא חזי חזי לאצטרף הכא והכא: אפילו רועה ואפילו כ"ו: כלומר לא תימא רכי הוי בהמה באמצע מצטרף אפילו רועה או כליו קאי באמצע מצטרף דהא מצי חזי הכא והכא. וכליו רכי צ"ח צ"ח עומת בין כפר באמצע שלטא עיניה הכא והכא: כלבא דרועה. קאי באמצע מי מצרף אי לא: כיון דקרי ליה לבלבא אתי לגביה ולא מצטרף רועה למיל לגביה לאתווי דלא אולת התם לאמצע ולא שליט עיניה להכא והכא לא מצרף או דלמא אפילו רועה ואפילו רכי ג"כ דאמר ר' יוחנן דקאי להני: אבלטאות. כרכים גדולים: דמקום שיש שם גשר דמי. דאין שם מים ביניהם ומצו למיזל הני להני ולא מצטרף: עשאו גבול בפני עצמו. ומפסיק הכי נמי דאם יש לו בהמות גבולות: ש"ב שבטין דלא מצטרפי: כולה א"י גבול אחר היא. ומצטרפי: אי הכי ירדן נמי. ומ"ה היא ולא פסיק: בשלמא לר' חייא דאמר משום דירדן אקרי גבול היינו דקתי ירדן מפסיק אלא לר' אמי דאמר משום דלא מקריבן הוא ליחי כל נהר סתם מפסיק: אלימא לנדר. שלא ישתה מן הירדן: וכל הכא דקרו ליה ירדן. בין למטה בין למעלה ליתסר: אלא למעשה בהמה. להפסיק דלא מפסיק אלא דמבית יריחו ולמטה: וזכרותיה. עיקרו של ירדן משמש גבול היינו ממערת פמיים: מטמא ברביעית. כדניו של דס המת: דברותא דמיא. עיקרו של כל מימות של עולם פרת ממנו יוצאן: ושילשה נהרות. גבול פישון חקל: למטה היה. כלומר לכל מימות יוצאן ממנו: והא איכא

(ט) מלך גבול הכפוני שלהם מן הירדן שצמורח מתחיל המיאר ועלה אל עבר כתף יריחו ומלפון ועלה משם אל המערב אל עבר ירדן ומושך החוט בצפוניו של יריחו נמצאת יריחו לפניו מן החוט בחלק בנימין וחוזר ומונה גבול מערב מלפון לדרום ואח"כ גבול דרומית ממערב למזרח ובסוף גבול דרומית לנד מזרח כתיב והיו תולאות הגבול אל לשון י"ח המלל כפונה אל קנה הירדן נגבה זה גבול נגב פירושו כפונה של לשון שכל י"ח הים בגבול יהודה הרי כל המקראות מוכיחות שהירדן היה הולך מלפון לדרום ונופל צידם המלל בסוף גבול בנימין לנד דרום ויריחו היה לבנימין מלך הלפון ולמה לא היה חשיבות הירדן מיריחו ולמעלה והלא לא היה שם ימים עד סוף גבול בנימין שנופל צידם המלל ונראה לפרש דמקרא קא דריש דאין קרוי י"ח לירדן אלא מצית יריחו ולמטה דקרא והירדן יגבול אותו משמעי מצית יריחו ולמטה: הוה